

39. Şiddet türleri bağlamında Maupassant'ın "Bir Hayat" adlı romanı**Buğra ŞENGEL¹**

APA: Şengel, B. (2023). Şiddet türleri bağlamında Maupassant'ın "Bir Hayat" adlı romanı. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö12), 500-508. DOI: 10.29000/rumelide.1331550.

Öz

Kadına yönelik şiddet, erkeklerin yetiştirilme tarzıyla ve erkek olmanın ne demek olduğuna dair onlara sunulan algıyla ilgilidir.

Nikki van der Gaag

Tarihsel açıdan insanlık kadar eskilere dayanan ve günümüz toplumları tarafından sorunsallaştırılan şiddet, aynı zamanda insan hakları ihlallerinden biri olarak görülmektedir. Erkek egemen toplumların içinde cinsiyet rolleri çerçevesinde kısıtlanan, farklı kültürlerden ve toplumlardan kadınlar, eğitim düzeyi ne olursa olsun şiddete maruz kalan birincil grubu oluşturmaktadır. Kadınların XXI. yüzyılda dahi maruz kaldığı ortak sorunların başında gelen kadına yönelik şiddet, sosyal bilimlerde çalışmalar yapan pek çok araştırmacıyı ve akademisyeni bir araya getirerek disiplinlerarası çalışma sahası bulmasıyla da malzemesi insan ve toplum olan edebiyatta işlenen temel ve zamansız konular arasında yer alır. Edebiyatta çalışma konusu olarak kadına yönelik şiddet, daha çok XX. yüzyılda ortaya çıkmış ve feminist hareketlerin artışıyla birlikte gelişim göstermiş olsa da kadınların toplumsal roller açısından kısıtlandığı XIX. yüzyılda da Maupassant gibi bazı Fransız yazarların eserlerinde dikkat çeken bir yer edinmiştir. Genellikle kadın karakterler üzerine kurgulanan öykü ve romanlardan oluşan Maupassant eserleri, özellikle yazarın yaşadığı dönemdeki Fransız toplumunun kadına yüklediği cinsiyet rollerini realist bir bakış açısıyla okuyucuya sunması bağlamında önemlidir. Bu çalışmada; toplumun kadına bakış açısının ve kadına yönelik şiddetin açıkça görüldüğü Maupassant'ın ilk romanı olan *Bir Hayat (Une Vie, L'humble Vérité)*, toplum ve erkeğin kadına uyguladığı şiddet bağlamında tematik analiz yöntemiyle incelenecektir. Roman kahramanı Jeanne'nin maruz kaldığı fiziksel, ekonomik, psikolojik, cinsel ve sözlü vb. farklı şiddet türleri üzerinden toplumun belki de farkında bile olmadan kadına yüklediği roller ve ataerkil sistemin kadın üzerinde kurduğu hakimiyet ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Maupassant, *Bir Hayat*, kadına şiddet, şiddet türleri, toplumsal roller

Maupassant's novel "A Life: The Humble Truth" in the context of violence types**Abstract**

Violence, which is historically as old as humanity and problematized by today's societies, is also seen as one of the violations of human rights. Women from different cultures and societies, who are restricted within the framework of gender roles in male-dominated societies, constitute the primary group exposed to violence regardless of their education level. Violence against women, which is one of the common problems that women were exposed to even in the 21st century, is among the essential and timeless topics covered in literature, whose material is human and society, by bringing together

¹ Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (Ankara, Türkiye), bugra.sengel@hbv.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3093-4683 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 20.06.2023-kabul tarihi: 20.07.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1331550]

many researchers and academicians working in the social sciences and finding interdisciplinary field of study. Although violence against women as a study subject in literature emerged in the 20th century and developed with the increase of feminist movements, it gained a remarkable place in the works of some French auteurs such as Maupassant in the 19th century in which women were restricted in terms of social roles. Maupassant's works, which usually consist of stories and novels based on female characters, are especially important in terms of presenting the gender roles imposed on women by the French society in the period in which the author lived, with a realistic perspective. In this study; Maupassant's first novel, "A Life: The Humble Truth", in which society's perspective on women and violence against them are clearly seen, will be examined with thematic analysis method in the context of society and violence by men against women. Through different types of violence, such as physical, economic, psychological, sexual and verbal, that the protagonist of the novel Jeanne is exposed to, the roles that society imposes on women without even realizing it, and the dominance of the patriarchal system on women will be tried to be revealed.

Keywords: Maupassant, *A Life: The Humble Truth*, violence against women, types of violence, social roles

1. Giriş

Tarih boyunca güçlülerin güçsüzlere uyguladığı şiddet, farklı boyutlara ulaşarak günümüze kadar gelmiş, başta kadınlar ve çocuklar olmak üzere pek çok insan üzerinde hakimiyet kurmak amacıyla kullanılmış ve kullanılmaktadır. Türk diline Arapçadan geçen şiddet kelimesi, Türk Dil Kurumu tarafından; "bir hareketten doğan güç", "karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma", "kaba güç" ve "duygu veya davranışta aşırılık" şeklinde tanımlanmaktadır. Günümüzde fiziksel, psikolojik, sözlü, ya da ekonomik gibi alt türleri olan şiddet, Dünya Sağlık Örgütü tarafından da "kendisine, başkasına, bir gruba veya bir topluma karşı kasti olarak fiziksel baskı veya güç kullanmak, tehdit etmek veya fiile geçirmek, yaralama, ölüm, psikolojik zarar, gelişim bozukluğu veya mahrum bırakmaya neden olmak ya da bu durumların gerçekleşme ihtimalini arttırmak"² şeklinde betimlenmektedir.

Hem tarih boyunca hem de günümüzde geline noktada en çok kadınlara yönelik olan şiddet ile karşı karşıya kalındığı görülmektedir. Dikmen ve Münevver'in yaptığı çalışma sonuçlarına göre kadınların %52 ile 66'sı sözlü şiddete, %15 ile 65'i fiziksel şiddete, %24 ile 55'i psikolojik şiddete, %13 ile 19'u ekonomik şiddete, %6 ile 15'i ise cinsel şiddete maruz kalmaktadır (2020). Hukuk sistemleri tarafından bir insan hakkı ihlali olarak kabul edilen kadına yönelik şiddet (Özkan, 2017), Birleşmiş Milletler tarafından 1993 yılında kabul edilen Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesinde de tanımlanmıştır:

"Kadına yönelik şiddet, kamusal ve özel alanda gerçekleşen, kadınların fiziksel, cinsel, duygusal zarar görmesiyle sonuçlanan ya da sonuçlanmasın olası, her türlü cinsiyet temelli şiddet eylemi veya bu eylemin yapılacağına ilişkin tehdit ya da zorlama ve keyfi olarak özgürlüğün kısıtlanmasıdır."

Kadına yönelik şiddet söz konusu olduğunda fiziksek açıdan daha güçlü olduğu için erkeklerin kadınlar üzerinde baskıcı uygulamalarla kontrol kurmaya çalıştığı ve şiddete yakın olmaları sebebiyle kadınlar üzerinde güç sağladığı görülmektedir (Türkyılmaz, 2018: 67). Dünya üzerinde her yaştan ve her milletten kadının çeşitli boyutlarda maruz kaldığı şiddet; saldırı, yaralama hatta ölüme varan büyüklükleriyle fiziksel, psikolojik ve duygusal zarar ile sonuçlanan psikolojik gibi farklı boyutlarıyla ortaya çıkmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri gibi bazı ülkelerde XVIII. ve XIX. yüzyılda bile

² World report on violence and health: summary. Geneva, World Health Organization, 2002.

erkeklerin eşlerine şiddet uygulaması yasal kabul edilirken XX. yüzyıla birlikte kadınlar üzerinde kurulan hakimiyeti önlemek amacıyla adımların atılması ve yasal düzenlemelerin getirilmesi sonucunda derinlik kazanan kadına yönelik şiddet farklı alt türlere ayrılmaktadır.

2. Şiddet türleri

Tarihten günümüze kadar gelen ve etkisini arttırarak devam eden şiddet, birçok sosyal bilimci tarafından çalışılan bir konu olmasına rağmen tam olarak bir çözüme ulaşamaması nedeniyle problematik olarak kalmayı sürdürmektedir. Dünyada şiddet hakkında çok sayıda çalışma yapılmasına rağmen henüz bir çözüm yolu ya da sonuca varılamaması uzmanları, şiddetin nereden geldiği ve biçimi hakkında düşünmeye zorlamıştır. Şiddetin kaynağını farklı nedenler üstünde toplayan uzmanlardan bazıları şiddetin sebebini içgüdüsel olarak düşünmekte, diğerleri ise şiddetin niteliğini toplumsal olarak kabul etmektedir (Akkaş ve Uyanık, 2016: 32). Şiddetin en yaygın biçimi olan kadına yönelik şiddet de gerçekleştiği uzama, sosyal boyutuna ve biçimine göre fiziksel, ekonomik, psikolojik, cinsel ve sözlü gibi farklı alt dallara ayrılmıştır.

2.1. Fiziksel şiddet

Elyıldırım'ın aktardığına göre fiziksel şiddet kaba güce dayalı şekilde çekmek-itmek, zorla güç kullanmak, yumruk atmak ya da tokatlamak, bir araç kullanarak yaralamak ya da işkence etmek gibi eylemlerden meydana gelmektedir (2018: 49). Fiziksel şiddet zarar görenin vücut bütünlüğünü ihlal etmesi bakımından son derece zararlıdır. Fiziksel kuvvet sonucunda meydana gelen bu şiddet türünde, meydana gelen zarar kişiyi bedeni üzerinde geçici ya da kalıcı hasarlar bırakmakta ve hatta bazen kişinin ölümüne dahi yol açmaktadır (Polat, 2014: 19). Özellikle kadına yönelik olan fiziksel şiddetin faileri, genellikle karşı cinsten ve kişinin yakın temasta bulunduğu eşi, abisi gibi kimselerdir.

2.2. Ekonomik şiddet

Ekonomik şiddet, ekonomik kaynakların ve maddiyatın kadın üzerinde tehdit, kontrol etme, şantaj ya da yaptırım aracı olarak kullanılması şeklinde tanımlanabilir. Kadınlara karşı kullanılan ekonomik şiddet, kişinin toplumsal bağımsızlığını elinden alması ve kadını erkeğe muhtaç etmesi bakımından önemli sonuçları olan bir şiddet türüdür. Ekonomik şiddet uygulayan erkek, kadının kendisini terk etme şansına sahip olmasını engeller ve kadını toplumsal uzakta bir yaşam sürmeye mahkûm eder (Er, 2018: 5). Ekonomik şiddet sadece kadınların iş hayatından uzaklaştırılması şeklinde düşünülmemeli, kadınların zorla çalıştırılması, istihdam sıkıntısı yaşatılması ya da mevcut pozisyonlarından üst pozisyonlara geçmelerinin engellenmesi şeklinde de gerçekleşebilmektedir. Ekonomik şiddet sonucunda kadınlarda fakirlik ortaya çıkmakta ve beraberinde fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve özellikle de psikolojik şiddetin boyutu artmaktadır (Gürkan ve Coşar, 2009: 127). Bu bağlamda ağır sonuçlar doğurabilen ekonomik şiddet için beraberinde diğer şiddet türlerini de getirdiği de söylenebilir.

2.3. Psikolojik şiddet

Psikolojik şiddet, uygulanan kişiyi duygusal açıdan sindirmek ve aşağılamak yoluyla ona yaptırım uygulamak ya da cezalandırmak için üzerinde hakimiyet kurarak uygulanan saldırganlık ve istismar biçimi olarak tanımlanabilir. Kadına yönelik psikolojik şiddet, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlığı tarafından;

"bağırarak, korkutmak, küfür etmek, tehdit etmek, hakaret etmek, ailesiyle, akrabalarıyla, komşularıyla, arkadaşlarıyla ya da başkalarıyla görüştürmemek, eve kapatmak, küçük düşürmek, çocuklarından uzaklaştırmak, kıskançlık bahanesiyle sürekli kontrol altında tutmak, başka kadınlarla kıyaslamak, kadının nasıl giyineceğini, nereye gideceği, kimlerle görüşeceği konusunda baskı yapmak ve kadının kendini geliştirmesine engel olmak gibi eylemler"³

şeklinde tanımlanmıştır. En sık rastlanan, fark edilmesi ve önlenmesi en zor şiddet türlerinden biri olan psikolojik şiddete kişiler en çok aile içinde, yakın ilişkilerinde ya da iş yerinde maruz kalır. Psikolojik şiddete maruz kalan insanların zihinsel ve duygusal bütünlüğü bozulduğu için kişni sosyal yaşamı ve aile ilişkileri de zarar görmeye başlar. Bu tür şiddete maruz kalan kişilerin duygusal çöküntüye sebep veren hareketleri öğrendiği ve eş-dost seçimi yaparken aynı davranışları gösteren kişileri tercih ettiği bilinmektedir (Çağrı, 2018). Beslenmek bozuklukları ve alkol bağımlılığı gibi bedensel sonuçlara neden olan psikolojik şiddet, depresyon, endişe problemleri ve intihar fikirleri gibi duygusal çöküntülere de sebebiyet vermektedir.

2.4. Cinsel şiddet

Genellikle fiziksel şiddeti de içinde barındıran cinsel şiddet, karşı taraf üzerinde kişinin isteği dışında cinsel baskıda bulunmak ya da her türlü cinsel davranışa zorlamak şeklinde tanımlanabilir. XX. yüzyılla birlikte şiddet suçları kontrol altına alınmaya başlamış ve cinsel şiddetin de tanımı genişletilmiştir. Yeni kapsamlı düzenlemelerle birlikte cinsel şiddet; fiziksel zorlama, vücuda zarar verme ya da kurbanın ruhsal hastalık, zihinsel gerilik ve ilaç etkisi nedeniyle rıza gösterme yetisinin olmadığı durumlarda bulunan girişim şeklinde tanımlanmaktadır (Atman, 2003: 333). Atman'ın yapmış olduğu aynı çalışmada cinsel şiddetin sadece evlilik dışında ya da yabancı kimseler tarafından gerçekleştirilen bir saldırı olmadığı ve eşleri tarafından şiddet gören kadınların %46'sının aynı zamanda cinsel şiddete de maruz kaldığı ortaya çıkarılmıştır (2003: 225). Mor Çatı vakfının aktardığına göre⁴ Türk Ceza Kanunu'nda "cinselliği kontrol etmek, denetlemek, küçük düşürmek, aşağılamak ve cezalandırmak amacıyla kullanılması" da cinsel şiddet tanımı dâhiline alınmıştır.

2.5. Sözlü şiddet

Toplumun her kesiminden ve her yaştan bireyin en çok maruz kaldığı şiddet türü olan sözlü şiddet, hakaret etme, bağırma, yıkıcı eleştirilerde bulunma, sözlü olarak aşağılama, emir verme, alay ve küfür etme şeklindeki eylemlerden oluşmaktadır. Sözlü şiddete, beraberinde psikolojik şiddete de yol açması ve fiziksel şiddet sırasında yaygın olarak kullanılması sebebiyle çok sık rastlanmaktadır. Tüm şiddet türlerinin kültür ve eğitim eksiklikleriyle arttığı bilirse de özellikle sözlü şiddet alt kültürden insanlar arasında çok daha yaygındır. Bununla birlikte hangi dilsel davranışların karşı tarafta şiddet olarak etkide bulunacağı tam bilinmediği için insanların farkında olmadan en çok kullandığı şiddet türü de yine sözlü şiddettir.

3. Maupassant'ın romanında kadına yönelik şiddetin boyutları

Maupassant'ın *Bir Hayat* adlı romanının başkahramanı Jeanne, evliliği içinde yaşadığı sorunlar bağlamında Flaubert'in Emma Bovary'sine benzemektedir. Jeanne hayatını büyüdüğü manastırda geçirmiş, belli bir yaşa kadar toplumdan tamamen izole olarak yaşamış bir karakter olarak okuyucuyla buluşmaktadır. Romanın yazıldığı dönemde kızların manastırlarda eğitim görmesi oldukça normal ve gerekli olarak görülmektedir. Soylu bir aileden gelen Jeanne'in babası Baron, eğitilmiş bir insandır ve

³ T.C Başbakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, "Aile İçi Şiddetle Mücadele Kitabı".

⁴ <https://morcati.org.tr>

kızı için her şeyin en iyisini ister fakat sosyal statüsüne ve eğitimine karşın kızını manastırda insanlardan uzakta yetiştirerek toplumun kadınlara yüklediği rolleri yeniden inşa ettiğinin farkında bile değildir. Bu durum şiddet gören kadınların ve ailelerinin sosyo-ekonomik durumu ne olursa olsun şiddetin ortaya çıkabileceğini göstermekte ve kadına yönelik şiddetin daha çok alt gelir ve kültür seviyesinde gerçekleştiği düşüncesini yıkmaktadır. Manastırdan çıktıktan sonra karakterin sonsuza kadar özgür kaldığı ve çok uzun süredir hayalini kurduğu hayata ve mutluluklara hazır olduğu görülmektedir (Maupassant, 2004: 4). Bu bağlamda karakterin "özgür" kaldığını düşünmesi, Jeanne'in eğitim aldığı bu yerin yalnızca bir okul ya da din merkezi değil aynı zamanda bir hapisane olduğunu da göstermektedir. İnsani olgulardan uzakta büyümeye mahkûm edilen Jeanne için şiddet, babasının onun adına karar vermesiyle başlamıştır aslında. Romanın ilk bölümünde insanlardan ve toplumdan uzakta, kitaplarla büyüyen Jeanne'in da tıpkı Flaubert'in Emma'sı gibi hayal dünyasında ve okuduğu kitaplardaki gibi bir erkeğin her an geleceği yanılgısı içinde yaşamaya başladığı görülmektedir.

Henüz adını bile bilmedi bir Kont ile tanıştırılmasının ardından okuduğu kitaplardaki gibi bir hayat bekleyen Jeanne, şiddet dolu hayatına ilk adımını atmış olur. Bir sabah yine kendi fikri bile sorulmadan Kont ile nişanı yapılan karakter, henüz tanımadığı bu adamla evlenmenin sonuçları hakkında hiçbir fikri olmadığı için kabul eder. Babasının Jeanne üzerindeki açıkça görünen tahakkümü fiziksel olmayan bir şiddet olarak yorumlanabilir. Toplumun kadına yüklediği roller ve manastırda okuduğu kitapların etkisiyle sağlıklı düşünemeyen Jeanne'in hayatının kontrolünü eline alamadığı söylenebilir.

Dördüncü bölümde ailesinin de izniyle Kont ile evlenen Jeanne, henüz evlendikleri ilk gece eşi tarafından cinsel şiddete maruz kalır. Yaşadığı şiddetin ne olduğunu bile henüz bilmeyen karakter için bu tecrübe, özellikle psikolojik yıkıcı sonuçlara neden olacaktır. Jeanne'in babasının kızına bu geceden hemen önce "artık tamamen kocana ait olduğunu unutmamalısın" (Maupassant, 2004: 66) demesinden yola çıkarak, toplumun kadına yüklediği roller çerçevesinde bir erkeğin eşine istediği zaman, istediği gibi sahip olabilmemesinin normal karşılandığı sonucuna varılmaktadır. Jeanne'in reddetmesine rağmen eşi Julien'in yeni girişimlerde bulunması içinde fiziksel şiddeti de bulduran cinsel şiddetin boyutlarını gözler önüne sermektedir.

"Ruhunun en derinliklerine kadar umutsuzlukla doluydu. O kadar farklı hayal ettiği bir hazzın yanılgısı, yerle bir edilen, parçalanan mutluluk beklentisinin hayal kırıklığı içindeydi: "İşte karısı olmaktan anladığı bu! Yalnızca bu!" (Maupassant, 2004: 72)

Julien'in eşine uyguladığı istismar sadece anlık etkilere neden olmamakta, Jeanne'in zihinsel ve duygusal bütünlüğünü bozması bağlamında psikolojik şiddeti de beraberinde getirerek çok daha büyük ruhsal sıkıntılara yol açmaktadır. Kendisini aşağılanmış hisseden karakter için yaşadığı cinsel şiddetin endişe problemleri, genel bir umutsuzluk ve mutsuzluk hali gibi ciddi sonuçlara neden olduğu görülmektedir.

"Kocasının bu doymak bilmeyen isteği karşısında ruhu da teni de isyan ediyor, o bu istekte hayvansı, küçük düşürücü, aslında pis bir yan görerek aşağılandığını düşünmesine rağmen tiksinerken boyun eğiyordu." (Maupassant, 2004: 79)

Julien'in devam eden saldırgan tavırları karşısında kendisini küçük düşmüş hisseden Jeanne'in ne olursa olsun eşine karşı çıkamadığı ve aşağılanma hissine rağmen psikolojik şiddetin merkezinde kaldığının farkında olmadığı görülmektedir. Evlendikleri gün babasının artık tamamen eşine ait olduğunu söylemesi ve okuduğu kitaplardaki kadınların eşlerinin dizinin dibinden ayrılmaması gibi toplumun kadına biçtiği yaşam şekli yüzünden eşine karşı çıkması gerektiği konusunda emin olamayan karakter, bir süre sonra ekonomik şiddetin de mağduru haline gelir.

"Annenin verdiği iki bin frankı harcamadığına göre ver de ben taşıyayım. Benim kemerimde daha güvende olurlar. Üstelik böylece para bozdurmam da gerekmez.... Ne kadar lazım? Sana yüz frank yeter. Sakın çarçur etme! Artık kasamız ortak. Sana yüz frank verdiğime göre seni reddetmiş sayılmam." (Maupassant, 2004: 90-91)

Balayı için annesinin Jeanne'a verdiği iki bin frankı isteyen Julien, eşi üzerinde tam bir hakimiyet kurmak için kadının ekonomik gücünü kontrol altına almak istemektedir. Alışveriş yapmak için eşine verdiği altınları geri isteyen Jeanne, aldığı cevap karşısında şok olur. Jeanne'ı maddi açısında savunmasız bırakan bu hareket, kadının ekonomik bağımsızlığını elinden alarak kendisini Julien'a bağımlı hale getirmek için atılan bir adım olarak yorumlanabilir. Maruz kaldığı ekonomik şiddet, zaten psikolojik yönden sıkıntılar yaşayan Jeanne için yeni ruhsal sorunlara yol açar. Yedinci bölümle birlikte alkol alışkanlığını arttıran ve kart oyunları oynamaya başlayan Julien'ın, egosunu tatmin etmek ve otorite ihtiyacını karşılamak için tüm evin ekonomik kontrolünü eline aldığı görülmektedir.

"Acımasızlığa varan bir pintilikle kimseye bahşış vermiyor, yiyecek maddeleri gereğinden çok kısıtlıyordu. ... Kocasının cimriliğinin her yeni tezahüründe bir yerine bıçak batırılmış gibi canı yanıyordu." (Maupassant, 2004: 114)

Romanda erkeğin uyguladığı şiddetin sadece kadınla sınırlı kalmayarak tüm çevreye yayıldığı görülmektedir. Ekonomik şiddetin boyutu arttıkça Jeanne için yaşanan psikolojik buhranların da şiddeti artmaktadır. Kadının toplumsal açıdan özerkliğini elinden alan ve erkeğe muhtaç hale getiren ekonomik şiddet, ileride diğer şiddet türlerinin de yaşanacağını habercisi niteliğindedir.

Eşinin kendisine ayrı bir oda istemesinden şüphelenmeyen Jeanne, bir gün hizmetçinin doğum yapmasıyla sarsılır. Uyuyamadığı bir gece kalkıp kızı ararken onu kocasının yatağında bulması kadı için dönüm noktası olur. Eşinin sadakatsizliği sonucu ruhsal bütünlüğü bozulan ve sağlıklı düşünme yetisini kaybeden Jeanne, etrafta koşturmaya başlar. Yaşadığı psikolojik şiddet arttıkça bedeni üzerinde fiziksel sonuçlara da neden olur. Kendisini uçurumun kenarında ölümle yüz yüze bulan karakter, son anda kendisini toplayarak hayatını sonlandırmaktan geri durabilir. Fakat hayatını geçirdiği uzam artık bir çeşit acı, iğrenme, nefret ve eziyet uzamına dönüşür. Narsist kişiliğe sahip olan ve Jeanne'ın annesine karşı yaptığı tüm suçları reddeden Julien, dönemin Fransız toplumunun hâkim erkek figürünü temsil etmektedir. Bu erkek figürünün toplum tarafından kabul gördüğü de papazın sözleriyle okuyucuya sunulmaktadır.

"Sakin olun Sayın Baron, aramızda kalsın ama onun da herkesten bir farkı yok. Karısına sadık kalan kaç koca tanıyoruzuz? Sizin bile geçmişinizde yaramazlıklar yaptığınıza eminim. ... Lanet olsun ki doğrudu. O da yapmıştı, hatta fırsat bulduğu gecelerde yapmaya da devam ediyordu." (Maupassant, 2004: 140)

Jeanne'ın hizmetçi kızla konuşmak ve günah çıkarmak için çağırdığı papazın, büyütülecek bir şey olmadığını söylemesi ve hatta Jeanne'ın babasının bile eşine sadık kalmayarak aynı şiddeti uygulaması toplum tarafından erkeğe ve kadına yüklenen bir rollerin normalleştirilmesi şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca Papaz'ın hizmetçi kadınlar için "doğum yapmadan evlenmez bunlar" şeklinde yorumda bulunması erkeğin egemen olduğu bir dünyada kadına olan küçümseyici ve aşağılayıcı bakış açısını gözler önüne sermekte ve kadına yönelik şiddetin sadece bireye değil tüm kadınlara yönlendirilmiş halini temsil etmektedir.

Anlatının dokuzuncu bölümüyle birlikte çocuğunun doğumundan sonra eşinin sebep olduğu psikolojik boşluk yüzünden oğluna bağlanan Jeanne, hayatlarına yeni giren arkadaşları Vrilette Şatosu Kont'u ve Kontes'i ile keyifli vakit geçirmeye başladığı görülmektedir. Duygusal ve psikolojik açıdan sabit ve

sağlıklı hayat sürmekte zorlanan karakter, eşine karşı hiçbir duygu hissetmemesinin verdiği umursamazlıkla birlikte bir kez daha ihanete ve aldatmaya maruz kalıyor.

"Julien'i hiç düşünmüyordu, onunla ilgili hiçbir şey şaşırıyordu artık ama kentesin arkadaşının çifte ihaneti onda isyan duygusu yaratıyordu. O halde hayatta herkes vefasız, herkes yalancı ve haindi." (Maupassant, 2004: 172)

Eşinden gelen her türlü ihanet girişimine ve şiddete alışmış olan Jeanne'in, bu sefer de kadının kadına yaptığı şiddetle sarsıldığı ve bu ihanet sonucunda hayata olan inancının tamamen yok olduğu söylenebilir. Aynı bölümde annesinin vefatıyla sarsılan karakterin, babasının da annesi tarafından aldatıldığını öğrenmesi bir dönüm noktası niteliğindedir.

Annesinin ölümünden sonra oğlunun hastalığı, zaten duygusal açıdan zayıf olan Jeanne için endişeli düşüncelerini ağırlaştırır. Çözümü yeni bir çocuğa sahip olmakta bulan karakter, papaz yardımıyla bu isteğine ulaşır ve kendisini dine adar. Çevresindeki insanlardan bulamadığı gerçeği ve huzuru dini tesellilerde arayan karakter, bu sefer de din adamlarının psikolojik şiddetine maruz kalır. Önce günah çıkarma odasında kendisini küçük düşürülmüş hissederek, sonra ise kocasının yasak bir ilişki yaşadığını öğrenen papaz tüm suçu Jeanne'in üzerine yıkar ve ona psikolojik şiddet uygular.

"Bu iğrençliğe izin vermemek için gereken her şeyi yapın. ... Korkaklıktan kabul ediyorsunuz, siz tanrının merhametine layık değilsiniz. ... utanç ve günah içinde yaşamaya devam edin." (Maupassant, 2004: 209)

Duygusal boşluk yaşadığı için dine yönelen Jeanne için kilise tarafından da psikolojik şiddete maruz kalması derin sonuçlara neden olur. Duygusal ve zihinsel bütünlüğü tamamen bozulan kadın -üstelik hamileyken-, akıl sağlığını da kaybetmeye başlayacaktır.

Julien ile Kontes'in yasak ilişkilerini öğrenen Kont, karısının olmadığı bir gün onları aramaya koyulur ve dağın başında bir karavanın içinde olduklarını fark eder. Elinde bıçakla vahşi halde eşini arayan Kont, bir kaza sonucu karavanı uçurumdan aşağı sürükler ve Julien ile eşinin ölümüyle sonuçlanan bir kazaya neden olur. İnsan bedenine ve ruhuna saygısızlığın en son derecesi ve fiziksel şiddet olan cinayetle sonuçlanan bu olay Jeanne için daha ağır sonuçlara neden olur. Eşinin cenazesinde kızını ölü olarak dünyaya getirir. Hayata tutunabilmek için tek ümidi olan bebeğini kaybettikten sonra Jeanne, sinir krizlerinden kurtulamaz, en ufak gürültüden dahi rahatsız olur ve ufak nedenlerle bilinç kaybı yaşar halde okuyucuya sunulur (Maupassant, 2004: 221). Evlendiği günden bu yana maruz kaldığı acı, üzüntü ve ağır psikolojik sonuçları olan şiddetin, Jeanne'da geri dönülemez duygusal hasara sebep olduğu ve zihinsel bütünlüğünü tamamen bozduğu görülmektedir. Eşinin yokluğunda oğlu büyür ve evden uzakta, yalnız kadınlarla birlikte olan ve annesini maddi açıdan sürekli sömüren bir delikanlıya dönüşür. Hayatla tek bağı oğlu olan Jeanne, elindeki tüm geliri oğluna aktarmaktadır. Sonunda malikanesini kaybeder ve hizmetçisiyle birlikte küçük bir eve yerleşir. Hayatı boyunca maruz kaldığı şiddet, yaşadığı acılar ve psikolojik bozukluklar onu geçmişte, hayal dünyasında yaşayan, zihinsel bütünlüğü bozulmuş ve yalnız bir insana dönüştürür.

"... sabit fikirler içini kemiriyor, anlamsız kaygılarla kıvrıyor, en küçük bir olay hata kafasında olağanüstü bir öneme bürünüyor. ... her şeyi karıştırıyor, başka sözcüklere dönüyor, delirecek gibi oluyor. ... yalnızlara özgü her türlü tuhaflığı gösteriyordu. (Maupassant, 2004: 278-289)

Oğlunun bir kızı olduğunu öğrenene kadar hem fiziksel görünüşü hem de duygusal ve zihinsel durumu açısından sefalet içinde yaşayan Jeanne, torununu kucağına aldıktan sonra hayata umutla bakmaya başlar. Çünkü ataerkil toplumun kadına yüklediği çocuk sahibi olmak gibi görevler tekrar inşa

ediliyordur. Kahramanın başına gelen olaylar sadece kendi hayata bakışının değil, aynı zamanda kadını manipüle ederek erkeğe ve eve bağımlı eden, yalnızca çocuk bakımı ve ev işleri gibi konulardan sorumlu kılarak hayattaki iradesini elinden alan ve sistemin köleleşmiş bir parçası haline getiren cinsiyetçi toplumsal rol paylaşımının bir sonucudur.

4. Sonuç

Maupassant *Bir Hayat* adlı romanını; kadına yönelik şiddetin yalnızca bir kişiyle sınırlı kalmadığı, üç farklı kadının aynı anda erkek şiddetine maruz kaldığı bir kurgu üzerine yazmıştır. Romanın, erkeklerin aile birliğine sadık kalmamasının normal olduğu ve kadınların bu şiddete direnmemesi gerektiğine inanılan bir toplumu betimlediği görülmektedir. Erkeklerin kadınlardan çok daha fazla toplumsal role sahip olduğu bir dünyada kadınların tek görevi evlenip çocuk sahibi olmak olarak betimlenmektedir. Toplumsal alanlarda etkinliği kısıtlanan kadını temsil eden Jeanne karakterinin, cinsiyetçi toplumsal roller gereği kendisini sadece ev içine ve eşi ile çocuklarına adanmış görülmektedir. Tek alanı ev ve aile olan kadın için hayattaki tek başarı da bu sistemin doğru, düzgün ve mutlu ilerlemesidir. Kadını özellikle ekonomik açıdan saldırıya ve şiddete açık hale getiren bu düşünce sistemi, kadınları düşük öz saygıya sahip olmaya ve psikolojik açıdan zayıf hissettirmeye neden olmaktadır. Erkeğin kadın üzerinde kurduğu şiddet ve hakimiyet arttıkça kadın erkeğe bağımlı hale gelmekte, baskılara boyun eğmeye zorunda kalmaktadır. Ataerkil düzenin kadınlar üzerinde kurduğu bu hakimiyet, kadınların hayatları boyunca psikolojik şiddete maruz kalmasına neden olmaktadır. Ekonomik, sosyal ve siyasi alanlardan kadınları uzaklaştıran bu bakış açısı, kadınlara ekonomik başta olmak üzere sözlü ve psikolojik şiddet de uygulamaktadır.

Bir Hayat adlı roman, kadının maruz kaldığı şiddeti ve toplum tarafından kendisine biçilen cinsiyetçi rollerin kadın üzerindeki etkisini ve sonuçlarını ayrıntılarıyla gözler önüne serer ve günümüzde bile bir sorun olarak karşılama kadına şiddete ve kadının toplumdaki yerine dikkat çekerek konu üzerinde hassasiyet geliştirilmesini amaçlar. Sonuç olarak en küçük toplumsal birim olan aileden başlayarak okul, iş yeri gibi daha büyük kurumlara kadar toplum içinde her alanda kadınların erkekler tarafından şiddete maruz kalmasının nedeni toplumsal yaşamı cinsiyete bağlı rollere göre ayıran ataerkil kültür olarak belirlenmiştir. Kadın ve erkek cinsiyetlerini kimlik oluşumu ve davranışlarının biçimi, erkek egemen bir toplumsal sistemin ortaya koyduğu normlar neticesinde kurulduğu sonucuna varılmıştır. Ataerkil sistemin kadınlar üzerinde hâkimiyet kuracak şekilde düzenlenmesinin ve kadınlar üzerinde şiddete sıkça başvurulmasının nedeni, kadınların yönetilmesi kolay, sisteme ve erkeğe bağımlı bireyler olarak kalmasının istenmesidir.

Kaynakça

- Akkaş, İ. ve Uyanık, Z. (2016). "Kadına Yönelik Şiddet". Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi. 6 (1): 32-42.
- Atman, Ü. Cihan (2003). "Kadına yönelik Şiddet: Cinsel Taciz". Kadına Yönelik Şiddet ve Hekimlik Sempozyumu. 12 (9): 333-335.
- Dikmen, H. Alan ve Münevver, G. İlknur (2020). "The relationship between domestic violence and the attitudes of women towards honor, gender roles, and wife-beating in Turkey". Archives of Psychiatric Nursing. 34 (5): 421-426.
- Çağrı, Kan (2018). "Kadına Yönelik Aile içi Psikolojik Şiddet ve Toplumsal Hukuki Kodları". Samsun Valiliği: Aile Eksenli Şiddetten Sosyal Travmalara.
- Elyıldırım, Sema (2018). "Piruze, Şam'da Bir Türk Gelin Adlı Romanda Kadına Şiddet'in Yansımaları" *Edebiyatta Kadın ve Şiddet*, ed. Prof. Dr. Ayten ER. (Bilgin Kültür Sanat) s: 47-63.

- Er, Ayten (2018). "Bir çocuğun gözünden aile içi şiddet: Herve Mestro'dan Touche pas à ma mère (Anneme Dokunma)". *Edebiyatta Kadın ve Şiddet*, ed. Prof. Dr. Ayten ER. (Bilgin Kültür Sanat) s: 1-13.
- Gürkan, Ö. Can ve Coşar Fatma (2009). "*Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamına Etkileri*". Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi, s, 124-128.
- Maupassant (2004). "Bir Hayat" (Çev. Birzel Uzma). İstanbul: Oğlak Yayınları
- Özkan, Gizem (2017). "Kadına Yönelik Şiddet- Aile içi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine bir İnceleme". Hacettepe HFD, 7(1), 5.
- Polat, Oğuz (2016). "*Şiddet*". Klinik Adli Tıp. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 22(1): 15-34.
- Türkyılmaz, Ümran (2018). "Maya Angelou'nun I know Why The Caged Bird Sings (Kafesteki kuş neden şakır, bilirim) Adlı Yapıtında Şiddet Sarmalında Kadın ve Bedeni". *Edebiyatta Kadın ve Şiddet*, ed. Prof. Dr. Ayten ER. (Bilgin Kültür Sanat) s: 65-81.